SA’İD BİN İYÂS EL CERÎRÎ

Basralı hadîs âlimlerinden. Künyesi, Ebû Mes’ûd’tur. Sahâbe-i kiramdan Hazreti Ebû Tufeyl gibi en son vefât edenlerle görüşmüştür. Bu bakımdan Tâbiîndendir. Hazreti Abdurrahmân bin Ebû Bekir, Hazreti Yezîd bin Abdullah, Hazreti Semâme bin Harbe Kureyşî ve daha birçok kimselerden hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Kendisinden de Bişr bin Mufaddal, Ebû Kudâme, Süfyân-ı Sevrî, Abdullah bin Mübârek hazretleri hadîs-i şerîf rivâyet ettiler. 144 (m. 761) senesinde vefât etti.

Hazreti Sa’îd bin İyâs hacca gitmişti. Dönüşünde, hac yolunda başına gelen sıkıntı ve ni’metlerden bahsettikten sonra buyurdu ki, “Allahü teâlânın verdiği ni’metlerden bahsetmek, onları saymak şükürdür.”

Hazreti Sa’îd bin İyâs Cerîrî bir cenâze görse, Hazreti Ebû Derdâ’nın buyurduğu gibi “Bu cenâze senindir, senindir,

senindir, deyip (Sen de öleceksin, onlar da ölecekler)âyet-i kerîmesini okurdu, (Zümer-30) ölümü çok hatırlardı.

Hazreti Sa'îd bin İyâs, Sahâbe-i kiramdan Ganem bin Kays'dan (radıyallahü anh) şöyle nakletti: "İslâmiyetin başlangıcından buyana şu dört şeyi birbirimize nasîhat ettik. 1) Meşgûl olunacak bir iş gelmeden önce boş zamanın kıymetini bilip değerlendiriniz. Belki bir daha böyle bir zaman ele geçmez. 2) Hastalık gelmeden önce sıhhatin kadrini, kıymetini biliniz. Sıhhatli günleri iyi değerlendiriniz. Belki ömrünüzde böyle sıhhatli günler bulamazsınız. 3) ihtiyârlık gelmeden önce, gençliğin kıymetini biliniz, iyi değerlendiriniz. Zîrâ gençlikte yapılan herşey ihtiyârlıktan daha makbûldür. Gençlikte yapılan birçok şeyleri ihtiyârlıkta yapamazsınız. 4) ölüm gelmeden önce hayatın kıymetini biliniz. Zîrâ, öldükten sonra pişman olacaksınız. O zamanki pişmanlığınız hiç fayda vermeyecektir."

Sa'îd bin İyâs (radıyallahü anh), Hazreti Hasen'e sordu ki, "Bir kimse, bir günah işleyip tövbe etse, tekrar günah işleyip yine tövbe etse, bir daha günah işlese ve tövbe etse, bu böylece ne zamana kadar devam eder?" Hazreti Hasen "Yâ Sa'îd! Bunun miktarını ve ne zamana kadar devam edeceğini bilemem. Lâkin, mü'min olan kimse işlediği her günaha hemen tövbe eder" buyurdu.

Sa'îd bin İyâs (radıyallahü anh), Hazreti Vehb bin Münebbih'den şöyle nakleder: "Çok gurûrlu, kibirli mağrur bir sultan, memleketini gezmek ister. Hizmetçilerine "Elbiselerimi getirin" diye emr eder. Getirilen bir çok elbiseden birisini zor beğenir. "Atımı hazırlayın" der. Getirilen birçok atın içinden birini zor beğenir. Bu zâlim ve mağrur sultan atına binip, yanına hizmetçilerini ve askerlerini alarak memleketini gezmeğe başlar. Atının üzerinde gurûrundan başını dik tutup, kibirinden yanına gelen vatandaşlarından hiç kimseye yüz vermez, dertlerini dinlemez, hattâ konuşmaya bile tenezzül etmez. Bir müddet yol aldıktan sonra, karşısına temiz, yamalı elbiseli bir ihtiyâr kimse çıkar. Bu yaşlı zât, sultana selâm verir, fakat sultan, kibrinden selâmı almayıp yüzüne bakmaz. Bu zât, sultana bir ihtiyâcının olduğunu söyler, o ise hiç alâkadar olmaz. Bunun üzerine ihtiyâr zât gelip sultanın atının dizginlerini tutarak bir ihtiyâcı olduğunu tekrar bildirir. Mağrur sultan çok sert bir şekilde, "Hangi cesâretle benim atımın dizginlerini tutuyorsun? Beni şimdiye kadar senin gibi hiç kimse rahatsız edememiştir. Bırak dizginleri..." diye bağırır, ihtiyâr zât hiç oralı olmayıp, dizginleri bırakmaz, ihtiyâcı olduğunu tekrarlar. Sultan, yakasını kurtarmak için çaresiz kalarak "Söyle bakalım ihtiyâcın nedir?" der. İhtiyâr, "İhtiyâcımı sana gizli söylemem lâzım, açıkta söylenmez ki" deyince, kibirli sultan başını eğer. O kimse, mağrur sultanın kulağına "Ben Azrâilim" der. Bu sözü duyan gurûrlu sultanın rengi kaçar, dili tutulur, eli ayağı soğur, dizinin bağı çözülür, kekeliyerek der ki: "Yâ Azrail! Ne olur birazcık müsâade et de evime dönüp, çoluk çocuğumu bir defa daha göreyim, onlarla helâlleşeyim. Ondan sonra canımı al." Azrail, "Hayır! Sana bir an bile müsâade yoktur" deyip rûhunu alır.

Azrail (aleyhisselâm) mü'min bir kimsenin yanına giderek selâm verir. O mü'min selâmını alınca Azrail (aleyhisselâm), "Bir ihtiyâcım var" der. O kimse, "Buyurunuz, söyleyiniz, size nasıl hizmet edebilirim?" diye cevap verince Azrail (aleyhisselâm), "İhtiyâcımı gizli söylemem lâzım" der, O mü'min başını eğince "Ben Azrâilim" der. O da "Hoş geldiniz, sefâlar getirdiniz. Ben de çoktan beridir sizi bekliyordum. Dünyânın hepsini bana ver-selerdi, yine de seni görmekle şereflenmekden duyduğum sevinci elde edemezdim" diye cevap verir. Bu sefer Azrail (aleyhisselâm), "Bir ihtiyâcın varsa git, temin et" der. O müslüman. "Hayır, hiç bir ihtiyâcım yok Hazırlığımı yaptım. Hayli zamandır seni bekliyordum, tek arzum Allahü teâlâya bir an önce beni kavuşturmandır" der, Azrail (aleyhisselâm) "Hangi şekilde canını alayım arzu edersin?" diye suâl eder. O mü'min de, "Müsâden olursa, abdestimi tazeleyip iki rek'at namaz kılayım, son secdede iken canımı al" der. Azrail (aleyhisselâm) da O mü'minin arzu ettiği gibi acı vermeden canını alır."

Sa'îd-i Cerîrî (radıyallahü anh) buyuruyor ki: "Dâvûd (aleyhisselâm) bir kaç kişi ile birlikte oturuyorlardı. Dâvûd (aleyhisselâm) yanında bulunanlara bir şeyler anlatıyordu. Bu sırada bir kimse gelip, münâsib olmayan ba'zı sözler söyledi. Orada bulunanlar bu şahsa kızarak haddîni bildirmek istediler ise de, Dâvûd (aleyhisselâm) mâni olup, buyurdu ki, "Ona kızmayınız ve herhangi bir zarar vermeyiniz. Ben namaz kılıp, istiğfar edeyim. Sonra bakalım durum nasıl olacak. Siz onu bırakın gitsin." Uygunsuz sözleri söyliyen şahıs gitti. Dâvûd (aleyhisselâm) da kalkıp abdest aldı ve iki rek'at namaz kıldı. Namazdan sonra Allahü teâlâya duâ ve istiğfar etti. Sonra gelip aynı yerde yerine oturdu ve sohbete devam etti. Biraz sonra, uygunsuz sözleri söyliyen kimse geldi ve Dâvûd (aleyhisselâmın) elini öptü ve ayaklarına kapanıp ağlıyarak

dedi ki, “Ey Allahın Peygamberi, ben çok büyük hatâ yaptım beni affediniz.” Dâvûd (aleyhisselâm) da o kimsenin özrünü kabûl etti.

Hazreti Sa’îd bin Cerîrî’nin rivâyet ettiğine göre, Peygamber efendimiz bir evde oturup sohbet ediyordu. O sırada Cerîr bin Abdullah geldi. Sohbeti dinliyenler çok kalabalık olduğu için, Cerîr bin Abdullah oturacak yer bulamadı. Kapının önünde ayakta bekleyerek sohbeti dinlemeye başladı. Peygamber efendimiz onu gördüler. Etrâflarına bakıp, boş yer bulunmadığını görünce, mübârek cübbesini çıkardılar ve Hazreti Cerîr’e uzatarak, üzerine oturabileceğini söylediler. Hazreti Cerîr, mübârek cübbeyi alıp öptü, bağrına bastı, hürmet ve edeble Peygamber efendimize geri verdi ve “Yâ Resûlallah! Siz bana ikramda bulunduğunuz gibi Allahü teâlâ da size daha fazlasını ihsân eylesin” diye duâ etti. Bunun üzerine Peygamber efendimiz, “Bir kavmin kerîmleri size geldiği zaman, ona ikramda bulununuz” buyurdular.

Sa’îd-i Cerîrî (radıyallahü anh) buyurdu ki, “Bir zaman, Eshâb-ı kiramdan Ebû Tufeyl (radıyallahü anh) ile beraber hacca gittik. Hacda tavaf esnasında bana “Ey Cerîrî, bu gün yeryüzünde, Resûlullah efendimizi görüp, O’ndan hadîs-i şerîfler nakledecek, sana söyliyecek benden başka, kimse kalmadı. Sana naklettiğim bütün hadîs-i şerîfleri, bizzat Peygamber efendimizden dinledim.” (Eshâb-ı kiramdan en son vefât eden Sahâbî bu zâttır.)

Rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden ba’zıları:

“Bu dünyâda her birinize bir yolcunun azığı kadar rızık kâfidir.”

“Misâfirlik üç gündür. Sonrası sadakadır.”

Peygamber efendimiz bir kimseyi. “Yâ Rabbi! Senden sabır isterim” diye duâ ederken gördü ve buyurdu ki, “Sen belâyı istiyorsun. Allahü teâlâdan afiyet iste.” (Sabır, belâ gelince istenir. Belâ gelmeden sabır olamaz.)

Bir kimse “Yâ Rabbi, bana bütün ni’metlerinin hepsini ihsân et” diye duâ ediyordu. Peygamber efendimiz bunu görüp, “Yâ filan! Sen Allahü teâlânın bütün ni’metlerinin ne olduğunu biliyor musun?” buyurdu. O kimse “Hayır yâ Resûlallah, bilmiyorum, ama böyle duâ ediyorum” dedi. Bunun üzerine Peygamber efendimiz, “Allahü teâlânın bütün ni’metleri Cehennemden kurtulup Cennete girmektir” buyurdu.

¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾

1) Hilyet-ül-evliyâ cild-6, sh. 200

2) Tehzîb-üt-tehzîb cild-4, sh. 5

3) Tezkiret-ül-huffâz cild-1, sh. 155